

Emri i Lëndës : Gjuhë shqipe II

Kodi	Tipi	Semestri	Leksione (orë/javë)	Seminare (orë/javë)	Lab (orë/javë)	Kredite	ECTS
JMC 102	A	Pranverë	2.00	1.00	0.00	3.00	4.00
Lektori Rahim Ombashi, Prof. Asoc. Dr.							
Asistenti							
Gjuha e kursit Shqip							
Niveli i lëndës Bachelor							
Përshkrimi		Gjuha është një element shumë qendror në jetën e njeriut. Ajo ndihmon si realizimin e komunikimit, ashtu edhe formësimin e mendimit dhe transmetimin e tij. Për këtë arsy, një përdorim i saktë dhe sa më i mirë i gjuhës ndihmon si në procesin e njohjes, ashtu edhe në vetë prezantimin e personalitetit tonë. Ky kurs synon t'i aftësojë studentët me një përdorim korrekt dhe sa më të plotë të shqipes, të përmirësojë aftësitë e tyre në të folurit dhe shkrimin e shqipes, t'i ndihmojë në ndërtimin e një ligjërimi të rrjetshkëm dhe krijues, duke u kujdesur për drejtshkrimin e zanoreve dhe të bashkëtingëlloreve si dhe në përdorimin e saktë të shenjave të pikësimit.					
Objektivat		<ul style="list-style-type: none"> Studenti do të njihet dhe do të aftësohet praktikisht me parimet e drejtshkrimit të gjuhës shqipe që ndihmon në të shkruarit. Të përvetësohet struktura e rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe. T'u mundësohet studentëve një akt i lartë komunikativ, nëpërmjet ligjërimit normativ me gojë dhe me shkrim. Të bëjnë punime me nivel të lartë gjuhësor (ese, detyra kursi dhe punim diplome). Të nxitet të vështruarit kritik dhe akti i korrektimit në rastet e shmangjeve nga shqipja standard, duke u kujdesur për drejtshkrimin e zanoreve, të bashkëtingëlloreve, të apostrofit, të shkrimit të fjalëve njësh, ndaras dhe me vizë në mes, përdorimi i shkronjave të mëdha, në përdorimin e shenjave të pikësimit. 					
Konceptet Kryesore		<p>1. parimet e drejtshkrimit; norma drejtshkrimore; struktura gramatikore, njësimi i drejtshkrimit 2. grafizimi i gjuhës shqipe: afrimi i ortografive dialektore, ortografia e gegërishtes 3. drejtshkrimi i njësimar i gjuhës standarde, pastërtia e leksikut, shmangjet nga standardi 4. struktura e rregullave të drejtshkrimit, rregulla udhëheqëse, rregulla udhëzuese, rregulla dëftuese i foljeve etj. Pas përcaktimit të parimit themelor të drejtshkrimit, që është parimi fonetik, i cili kërkon që fjalët dhe pjesët e tyre të kuptimshme të shkruhen ashtu si shqiptohen, drejtshkrimi i vjen në ndihmë edhe parimi morfoligjik, i cili kërkon të ruhet në shkrim njësimi e morfemave në të gjitha rastet e përdorimit të tyre. Parim tjetër kryesor është ai historik-tradicional, ose etimologjik, që nënkupton ruajtjen e mënyrës tradicionale të shkrimit, ndonëse shqiptimi është larguar mjift prej tij, dmth. sot fjalët nuk shqiptohen më ashtu siç shkruheshin dikur. Parime të tjera ndihmëse janë parimi semantik dhe ai simbolik.</p>					

Programi i Lëndës

Java	Tema
1	Drejtshkrimi: Parimet e drejtshkrimit të shqipes Struktura e rregullave të drejtshkrimit të shqipes. Parimi fonetik, morfoligjik dhe etimologjik. Ushtrime Gjithsecili duhet të pranojë drejtshkrimin si tërsë i rregullave për shkrimin drejt dhe njësoj të fjalëve dhe trajtave të tyre, për shkrimin e fjalëve njësh, ndaras dhe me vizë në mes, si dhe për përdorimin e shkronjës së madhe. Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 133-138.
2	Drejtshkrimi i zanoreve: Zanoret e theksuara e, ë; zanoret e patheksuara e, ë. Ushtrime Zanorja e Shkruhen me e fjalët ku kjo zanore është e theksuar dhe ndiqet nga bashkëtingëlloret hundore. Në pajtim me drejtshkrimin e ngulitur, do të shkruhen me ë folja qëndroj dhe rrjedhojat e saj: qëndrim, i qëndrueshëm etj. Shkruhen me ë fjalët ku kësaj zanoreje të theksuar i përgjigjet një e gegërishtes Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 139-149.

3	<p>Grupe dhe takime zanoresh Fjalët me grupet -ie- / -je- Fjalët e huaja me ia, ie, io, ju dhe ai, ei, oi, ui Apostrofi. Ushtime Shkruhen me -ie-: 1. emrat e diel, diell, miell etj. 2. Foljet që në vetën e parë njëjës të së tashmes dëftore të zgjedhimit vepror marrin mbaresën -j: ziej, përziej, ndiej 3. foljet te të cilat ky grup zanor nuk ndiqet nga mbaresa -j: bie, shpie, shtie Kujdes duhet bërë me shkrimin e fjalëve të huaja që i kanë këto grupe zanoresh Apostrofi përdoret kryesisht në rastet me elizion Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 150-154.</p>
4	<p>Shkrimi i bashkëtingëllloreve Shkrimi i s/-z- dhe i sh/-zh/-ç- nistore Shkrimi me j ose me i Bashkëtingëllloret në grupet ce/ ci /, ge/gi (në fjalë të huaja) Emrat e përvëçëm të huaj Ushtime Shkrimi i s/-z- dhe i sh/-zh/-ç- nistore Emrat dhe emërtimet e përvëçme të huaja shkruhen në përputhje me shqiptimin në gjuhën e burimit, por duke iu përshtatur sistemit fonologjik dhe morfollogjik të shqipes: Paris, Sicili, Athinë Duhet të bëhet kujdes për njohjen dhe përvetësimin e normave gramatikore, që të forcohen shprehitë, aq të domosdoshme për ta kthyer gjuhën në mundësitet e saj reale. Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 155-160.</p>
5	<p>Shkrimi i fjalëve njësh, ndaras dhe me vizë në mes: shkrimi i fjalëve njësh; shkrimi i fjalëve ndaras; shkrimi me vizë lidhëse; shkrimi me vizë të gjatë Ushtime Shkrimi i fjalëve njësh apo ndaras mbështetet në parimin semantic dhe në parimin morfollogjik, sipas të cilave shkruhen bashkë të gjitha ato njësi të përbëra që nga pikëpamja leksikore sillen si një fjalë e vetme. Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 161-168.</p>
6	<p>Përdorimi i shkronjave të mëdha Emrat e përvëçëm Pjesët përbërëse të emërimeve zyrtare Emërtimet e përvëçme dy-a shumëfjalëshe Ushtime Përdorimi i shkronjave të mëdha në shkrimin e emrave të përvëçëm mbështetet në parimin simbolik: ashtu si dhe në shumë gjuhë të tjera, në shqipe shkronja e madhe shërben për të dalluar emrat dhe emërtimet e përvëçme nga emrat e përgjithshëm. Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 169-174.</p>
7	<p>Nyja e përparme dhe parafjalët Shkrimi i nyjës së përparme Shkrimi i nyjave, pjesëzave dhe i parafjalëve të përsëritura Ushtime 1. Mbiemrat e nyjshëm dhe emrat në rasën gjinore shkruhen me nyjë të përparme. 2. Nyja e përparme e një mbiemri ose e një emri të rasës gjinore 3. Kur një emër i rasës gjinore vjen pas një emri mashkullor në rasën gjinore a dhanore të shqar njëjës, shkruhet me nyjnë e përparme të, ndërsa kur vjen pas një emri femëror në po këto rasa, shkruhet me së. Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 81-98.</p>
8	<p>Provim gjysmëfinal</p>
9	<p>Pikësimi Shenjat e pikësimit Parimet e pikësimit Klasifikimi i shenjave të pikësimit Ushtime Shenjat e pikësimit përdoren në të shkruar për ta bërë më të qartë e më të kuptueshme përbajtjen e një thënjeje të kumtuar me shkrim si dhe lidhjet midis pjesëve të saj. Të tillë janë vetëm ato shenja grafile me anën e të cilave bëhet ndarja e një teksti në fjalë e periudha dhe tregohen kufijtë midis njësive më të vogla brenda tyre. Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 189-194.</p>
10	<p>Shenjat e pikësimit në fund të fjalisë Pika Përdorime të tjera të pikës Pikëpyetja Pikëçuditja Tri pikat Presja, kllapat, thonjëzat Ushtime Pika përdoret në fund të një fjalie të pavarur a të një periudhe për të treguar përfundimin e thënies, intonacionin zbritës dhe pauzë në ligjërim. Pikëpyetja përdoret në fund të një fjalie pyetëse. Pikëçuditja tregon përfundimin e një fjalie të pavarur thirrmore. Tri pikat tregojnë pengimin a ndërprerjen e ligjërimit. Përdorime të veçanta të presjes, kllapave e thonjëzave. Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 195-208.</p>
11	<p>Pikësimi i fjalisë së thjeshtë Shenjat e pikësimit midis gjymtyrëve kryesore dhe të dyta Gjymtyrët homogjene pa lidhëza dhe me lidhëza Gjymtyrët homogjene me fjalë përgjithësues Shenjat e pikësimit në fjalitë me gjymtyrë të veçuara: përcaktori i veçuar, ndajshimi i veçuar, rrethanori i veçuar Ushtime Shenjat e pikësimit midis gjymtyrëve kryesore dhe të dyta Midis gjymtyrëve homogjene që nuk lidhen me lidhëza, vihet presje Fjalë me kuptim përgjithësues janë përemrat dëtorë, përemrat e pacaktuar, ndajfoljet, emrat, numërorët e shoqëruar ose jo me emra, tojet e fjalëve etj. Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 209-215.</p>

12	Gjymtyrët sqaruese, plotësuese e saktësuese Thirrori Ndërtimet me forma të pashtjelluara Pjesëzat pohuese, mohuese dhe dëftuese Fjalët dhe shprehjet modale Pasthirrrmat dhe tingullimitimet Ushtrime 1. Gjymtyrët homogjene të prira nga fjalët lidhëse me kuptim përforcues 2. Ndërtimet që përmbajnë një kumtim plotësues ndaj një gjymtyre parashkuese 3. Fjalët që sqarojnë kuptimin e një gjymtyre tjetër të fjalisë dhe që prihen nga fjalë ose shprehje 4. Gjymtyra e fjalisë shprehur me emër, përemër, ndajfolje a mbiemër Thirrori vihet midis presjesh ose ndahet me presje Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 216-222.
13	Pikësimi i periudhës Periudha me fjali palidhëzore Fjalitë me lidhje numërimi Me lidhje kundërshtie Me lidhje ftillose Me lidhje sqaruese e shtuese Me lidhje shkakore Me lidhje kushtëzimi Ushtrime Ndërmjet fjalive të një periudhe pa lidhëza vendosen marrëdhëniet kuptimore të ngjashme me ato të periudhave me lidhëza. Këto lidhje kuptimore në të folur shprehen me anë të intonacionit, kurse në të shkruar jepen me anë të presjes, pikëpresjes ose dy pikave. Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 223- 225.
14	Periudha me bashkërenditje Periudha me nënrenditje fjalia përcaktore Fjalitë follore (ftilluese e rrethanore) Ushtrime 1. Me lidhëzat shtuese dhe me lidhëzat veçuese nuk ndahen me presje 2. Ndahen me presje fjalitë këpujore 3. Fjalitë me lidhëzat kundërshtore ndahen me presje 4. Fjalitë e lidhura me lidhëza bashkërenditëse përbyllëse ndahen me presje Me lidhëzat e përsëritura ndahen me presje. Kujdes duhet për vodosjen e shenjave të pikësimit te fjalia përcaktore, te fjalitë follore (ftilluese e rrethanore). Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 226-233.
15	Periudha me fjali të ndërmjetme dhe të ndërshtëna Pikësimi i ligjëratës së drejtë, i dialogut dhe i citimeve Ligjërata e drejtë Dialogu Citatet dhe citimet Përsëritje. Ushtrime 1. Fjalitë e ndërmjetme kanë lidhje të dobëta kuptimore dhe sintaksore me fjalinë në të cilën përdoren, prandaj ndahen me presje. 2. Fjalitë e ndërshtëna veçohen me kllapa ose me viza nga fjalia a periudha ku përdoren. Pjesa lajmëruese dhe ajo përmnedëse. Mund të ndodhen në pozicione të ndryshme. Dialogu ka dy a më shumë replica. Citatet mbyllen në thonjëza. Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë Toena, Tiranë: 234-254.
16	Provimi Final

Parakushtet	Studenti duhet të frekuentojë lëndën në masën minimale prej 75%.
Literatura	<ul style="list-style-type: none"> Cikël leksionesh nga lektori i lëndës. (Ky cikël leksionesh është hartuar duke u bazuar si në literaturën e detyrueshme, ashtu edhe në atë të këshillueshme, pra është një përbledhje e koncepteve themelore të lëndës). Akademia e Shkencave (1973) Drejtshkrimi i gjuhës shqipe, Tiranë; Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë (Pjesa III & IV) Toena, Tiranë; Memushaj, Rami. (2004) Hyrje në gjuhësi, Dituria, Tiranë. Dhromo, Ali-Memushaj, Rami. (2015) Fjalor Drejtshkrimor i Gjuhës Shqipe, INFBOTUES, Tiranë. Kane, Thomas S. (2010) Si të shkruajmë shqip, Tiranë. (1980) Fjalor i gjuhës së sotme shqipe, Tiranë: fjalori.shkenca.org; (1984) Fjalor i shqipes së sotme, Tiranë; (2006) Fjalor i gjuhës shqipe, Tiranë. AshSh IGJL (2022) Rregullat e pikësimit në gjuhën shqipe, Tiranë. Akademia e Shkencave (1973) Drejtshkrimi i gjuhës shqipe, Tiranë; Memushaj, Rami. (2002) Shqipja standarde, Si ta flasim dhe ta shkruajmë (Pjesa III & IV) Toena, Tiranë; Memushaj, Rami. (2004) Hyrje në gjuhësi, Dituria, Tiranë. Kane, Thomas S. (2010) Si të shkruajmë shqip, Tiranë. (1980) Fjalor i Gjuhës së Sotme Shqipe, Tiranë: fjalori.shkenca.org; (1984) Fjalor i shqipes së sotme, Tiranë; (2006) Fjalor i Gjuhës Shqipe, Tiranë. AShSh IGJL (2022) Rregullat e Pikësimit në Gjuhën Shqipe, Tiranë. Dhromo, Ali-Memushaj, Rami. (2015) Fjalor Drejtshkrimor i Gjuhës Shqipe, INFBOTUES, Tiranë.
Referanca të tjera	<ul style="list-style-type: none"> Shkurtaj, Gjovalin. (2006) Kultura e gjuhës, Tiranë: SHBLU 2006. Demiraj, Shaban. (1999) Prejardhja e shqiptarëve nën dritën e dëshmive të gjuhës shqipe, Shtëpia botuese "Shkenca", Tiranë; Demiraj, Shaban. (1988) Gjuha shqipe dhe historia e saj, Tiranë: SHBLU: f. 247-276. Elsie, Robert. (1997) Historia e letërsisë shqiptare, Dukagjini, Pejë: 265 faqe Shehu, Hajri (2015) Studime për leksikun..., Botimet Albanologjike, Tiranë. Ziko, Vangjush (2012) KORÇA Qyteti dhe kujtime, Korçë: f: 350-396.
Rezultatet e Lëndës dhe Kompetencat	
1	Përdorimi i saktë i gjuhës standarde shqipe në të folur dhe të shkruar
2	Ky kurs ligjératash do t'i aftësojë studentët me një përdorim korrekt dhe sa më të mirë të shqipes, do të përmirësojë aftësitë e tyre në shkrimin e shqipes dhe do t'i ndihmojë në ndërtimin e një ligjërimi të rrjedhshëm pa gabime drejtshkrimore dhe me shenjat e duhura të pikësimit.
3	Studenti do të aftësohet praktikisht me parimet e drejtshkrimit të shqipes, duke fituar më shumë siguri në të folur dhe të shkruar.
4	Do të përvetësohen çështjet gjuhësore që dalin prej shmangjeve nga norma fonetike, morfologjike dhe grafike.
5	Do të arrihet një akt i lartë komunikativ, nëpërmjet ligjërimit normativ, duke zbatuar rregullat e drejtshkrimit dhe ato të pikësimit.
6	Do të nxitet të vështruarit kritik dhe akti i korrektimit në rastet e shmangjeve nga shqipja standarde të gabimeve drejtshkrimore dhe ato të shenjave të pikësimit.

Mënyra e Vlerësimit të Lëndës

Notat e Ndërmjetme	Sasia	Përqindja	
Gjysmë finale	1	20	
Kuize	1	10	
Projekte	1	20	
Projekte semestrale	0	0	
Punë laboratori	0	0	
Pjesëmarrja në mësim	1	10	
Kontributi i notave të ndërmjetme mbi vlerësimin final	60		
Kontributi i provimit final mbi vlerësimin final	40		
Total	100		
Ngarkesa ECTS (Në Bazë të Ngarkesës së Studentit)			
Aktivitetet	Sasia	Kohëzgjatja (orë)	Ngarkesa Totale (orë)
Kohëzgjatja e kursit (Duke përfshirë edhe javën e provimeve : 16x Orët totale të kursit)	16	3	48
Orët e studimit jashtë klase (Parapërgatitje, Praktika etj)	14	2	28
Detyra	1	2	2
Gjysmë finale	1	2	2
Provimi final	1	2	2
Të tjera	1	18	18
Ngarkesa totale e orëve	100		
Ngarkesa totale e orëve / 25 (orë)	4.00		
ECTS	4.00		